

Prisindex för vård och omsorg

Slutsatser och förslag¹

Kommuner och landsting/regioner upphandlar en växande andel av sin verksamhet. Ofta regleras villkoren i fleråriga avtal som bland annat föreskriver hur den överenskomna ekonomiska ersättningen ska beräknas under löptiden. I många avtal används kombinationer av arbetskostnadsindex (AKI) och konsumentprisindex (KPI). Landstingen använder dessutom ibland landstingsprisindex (LPI).

Av flera skäl råder viss osäkerhet kring användandet av indexkonstruktioner. Använda indexserier har inte alltid motsvarat de verkliga kostnadsförändringarna och Medlingsinstitutet finansierar inte längre SCB:s publicering.² Därmed kan nya upphandlingsavtal inte hänvisa till AKI. Syftet med promemorian är att diskutera olika konstruktioner för indexeringar samt ge vägledning för hur ersättningarna kan regleras.

För verksamheter där löneavtal mellan SKL och Kommunal dominerar eller är riktmärke för andra avtalsparter, föreslås ett index som väger ihop en prognos för lönekostnadsförändringarna det kommande året med konsumentprisindex förändring det senaste året. Löneförändringar utöver avtal är inom detta område mycket små vilket innebär att löneprognosen till stor del kan utgå från avtalade löneökningar. På så vis minimeras eftersläpningar i prisomräkningen. Vi har valt att kalla detta index för *omsorgsprisindex (OPI)*.

För verksamheter där en betydande andel av lönekostnaderna bestäms av löneavtal mellan SKL och Vårdförbundet respektive Läkarförbundet, är det betydligt svårare att göra prognoser för lönekostnadsutvecklingen. Därför föreslås i stället att ett index grundat på utfall används, både för lönekostnader och övriga prisförändringar. Vi har valt att kalla detta index för *vårdprisindex (VPI)*.

Labour Cost Index (LCI), som tas fram av SCB på uppdrag av Medlingsinstitutet, kan i vissa fall vara ett alternativ till föreslagna mått på lönekostnadsförändringar. Framförallt gäller det verksamheter vid sidan av vård och omsorg.

Syftet med indexklausuler

Utgångspunkt för förslaget är att indexeringen ska leda till att den ekonomiska ersättning som en utförare får för att bedriva en verksamhet ska vara reellt oförändrad mellan åren. Det betyder att utförarens reala ersättning ska vara lika stor det

¹ Promemorian är resultatet av arbetet i en arbetsgrupp bestående av representanter från Vårdföretagarna, Pacta, enskilda vårdföretag samt SKL.

² Sveriges Kommuner och Landsting och Vårdföretagen delfinansierar SCB:s publicering av AKI t.o.m. 2011.

femte året som det första vid en femårig upphandling. Indexeringen ska leda till att utföraren får kompensation för allmänna pris- och löneökningar.

Med allmänna pris- och löneökningar menar vi KPI eller annat lämpligt prisindex som speglar prisförändringarna på de varor som används i verksamheten respektive löneökningarna för de yrkesgrupper som arbetar i verksamheten. Det betyder att det inte är löneökningarna för de anställda i den upphandlade verksamheten utan för ett bredare kollektiv som ska kompenseras – om utföraren väljer att ge betydligt större löneökningar till de egna anställda än vad som gäller för yrket i allmänhet ska det inte kompenseras vid indexeringen, eller vice versa vid lägre löneökningar.

Det här beskrivna syftet kan naturligtvis kompletteras med andra syften. Om beställaren vill bygga in besparingskrav i uppräknigen av ersättningen kan det göras utöver den hantering som beskrivs här. En kommun kan till exempel vilja få till stånd en fortgående effektivisering som ska sänka kostnaderna och väljer därför något sätt att begränsa uppräknigen, till exempel genom att uppräknig ska ske med en viss procent av indexeringen.

Krav på index och omräkningsfaktorer

Rätt tidsperiod, näringsgren och avtalsområde

Om priser och löner ökar lika mycket varje år så spelar det ingen roll om det finns en eftersläpning mellan det uppmätta indextalet och uppräknigen av ersättningarna – det spelar ingen roll att ersättningen 2008 räknas upp med pris- och löneökningarna mellan 2006 och 2007. Men kostnadsökningarna kan variera kraftigt mellan åren, vilket gör att eftersläpningen kan ställa till problem. Exempelvis ökar timlönekostnaden enligt löneavtalet mellan SKL och Kommunal med 3,2 procent 2007, 6,7 procent 2008 och 3,0 procent 2009. Även om löneökningarna mäts korrekt så är inte ett års löneökningar någon bra utgångspunkt för uppräknig av nästa års kostnadsersättning. Osäkerheten ökar också om indexet avser förändringen mellan enskilda månader.

Olika näringsgrenar/branscher har olika ekonomiska förutsättningar och kan därmed ha olika löneutvecklingar. Den genomgång av AKI som Vårdföretagarna gjort visar på hur olika utvecklingen kan vara i olika branscher. Det index som används bör branschmässigt ligga så nära den aktuella verksamheten som möjligt.

Befintliga index

Arbetskostnadsindex (AKI)

AKI är det helt dominerande indexet för att mäta förändringar i lönekostnaderna. Från och med juli 2008 upphörde SCB att publicera AKI på uppdrag av Medlingsinstitutet. Publiceringen av månaderna juli t.o.m. december 2008 har finansierats av SKL och Vårdföretagen. Under perioden 2009 – 2011 finansieras publiceringen av SKL, Vårdföretagen och ytterligare fyra aktörer. Det är viktigt att betona att nya avtal inte kan hänvisa till AKI, den fortsatta publiceringen avser bara att underlätta anpassningen av gamla avtal.

AKI redovisar lönekostnaderna för anställda i privata företag varje månad. Redovisningen av tjänstebranscherna sker på två grova branschaggregat med uppdelning på arbetare respektive tjänstemän. Det är ett problem att det bara ingår privat sektor i undersökningen beroende på att lönekostnaderna för den upphandlade verksamheten till mycket stor del bestäms av villkoren enligt avtal mellan SKL och Kommunal.

Kommunerna använder ofta AKI för arbetare inom branschaggregatet M+N+O (utbildning och forskning, vård och omsorg, intresseorganisationer och religiösa samfund, rekreation, kultur och sport). Träffsäkerheten skulle vinna på en mindre grov branschindelning där vård och omsorg särredovisas.

Oftast används förändringen mellan en månad ett år och samma månad året efter. Exempelvis kan förändringen av indexet mellan augusti 2006 och augusti 2007 användas för uppräkningsen av ersättningen 2008. Prisomräkningen görs således med utgångspunkt från utfallet året före det år verksamheten bedrivs. Det innebär till exempel att de stora nivåhöjningar som skedde den 1 januari 2008 på Kommunals avtalsområde inte påverkar omräkningen av 2008 års ersättningar utan först 2009. Ett stort problem är också att användandet av enstaka månader kan innebära relativt stora fluktuationer både beroende på statistisk osäkerhet och att resultatet blir känsligare för tidpunkten för lokala löneöversyner.

Labour Cost Index (LCI)

LCI är ett index som hittills bara levererats till Eurostat och publicerats av dem. Från och med första kvartalet 2009 redovisar SCB LCI på sin hemsida. LCI redovisas per kvartal och har möjlighet till en betydligt finare branschindelning än AKI. För privat sektor kommer en uppdelning på arbetare respektive tjänstemän att göras. Från 2009 kommer även offentlig sektor att ingå i LCI, offentliganställda kan dock inte redovisas på arbetare respektive tjänstemän. Det är fortfarande oklart hur redovisningen kommer att se ut.

I vissa avseenden är LCI att föredra framför AKI – branschindelningen är bättre och kvartalsuppgifter är säkrare än månadsuppgifterna. Dock kvarstår problemen med eftersläpningen och blandningen av avtalsområden.

Landstingsprisindex (LPI)

Sveriges Kommuner och Landsting publicerar årligen Landstingsprisindex (LPI) som avser att mäta löne- och prisförändringen för landstingsverksamheten. Uppgifterna används som underlag vid beräkningen av kostnadernas utveckling i fasta priser. Förändringen av genomsnittslönen för landstingsanställda avser oförändrad personalstruktur. Priset på material och tjänster har vägts samman av prisutvecklingen för de varugrupper i SCB:s producentprisindex som närmast motsvarar sammansättningen av landstingens förbrukning.

Tabell 1. Löne- och prisförändring 2006–2007
Genomsnitt för samtliga landsting

Kostnads-/intäktsslag	Procentuell förändring
Löner	3,7
Sociala avgifter enl lag och avtal	6,2
Löner och sociala avgifter	4,5
Material och tjänster	2,0
Kostnader för läkemedel	-0,5
Kostnader för köpt verksamhet och lämnade bidrag	3,1
Försäljning av verksamhet	3,1
Försäljning av tjänster, material och varor	2,0
Försäljning av verksamhet och tjänster, material och varor	2,7
Totalt	3,2

(Löne- och prisförändring exklusive läkemedel 3,8 %.)

Prognostiserat landstingsprisindex (LPI prognos)

Utöver det utfallsbaserade LPI gör SKL en prognos på LPI för de närmaste åren. I tabell 2 redovisas den prognos för LPI 2008 som publicerades i oktober 2007. I LPI-prognosen används i regel en prognos för timlöneförändring för hela arbetsmarknaden även för landstingsverksamheten. Därför har löneökningarna ofta avvikit från utfallet för enskilda år, även om det för längre tidsperioder kan vara relativt god överensstämmelse.

Tabell 2. Prognos för Landstingsprisindex inklusive och exklusive läkemedelspriser samt för delindex, årlig procentuell förändring

	2008	2009
Landstingsprisindex inkl. läkemedel	3,0	2,4
– Timlön	3,8	3,6
– Socialavgifter	1,4	0,9
– Läkemedel	1,4	1,9
– Förbrukning	3,9	2,0
Landstingsprisindex exkl. läkemedel	3,3	2,5

Källa: SKLEkonomiNytt 4/09.

Förslag till nytt omsorgsprisindex (OPI)

För verksamheter där löneavtal mellan SKL och Kommunal dominerar eller är riktmärke för andra avtalsparter, föreslås ett index som väger ihop en prognos för lönekostnadsförändringarna det kommande året med KPI-förändringen det senaste året.

Detta eliminerar urvalsproblemen, problem med blandning av avtalsområden och risken för eftersläpning. De komponenter som behöver ingå är avtalade lönekostnadsökningar, löneökningar utöver avtal, förändringar av lagstadgade arbetsgivar-

avgifter samt effekten av semesterlöneskuldens förändring till följd av nya löneavtal³. Förslaget innebär att den kalkylerade kostnadsökningen ska vara den definitiva. Detta för att undvika de statistiska felkällorna i urvalsundersökningar som LCI samt korrigeringar av ersättningar i efterhand som definitiva avstämningar ger upphov till.

Indexet utgår från beräknade avtalsutfall och historiskt uppmätta löneförändringar utöver avtal, därmed minimeras eftersläpningen i lönekomensationen. Lönekostnaderna vägs ihop med det senaste årets prisökningar. I tabell 2 redovisas OPI och dess olika komponenter, i bilaga 1 återfinns en mer detaljerad beskrivning av det föreslagna indexet.

Tabell 3. Omsorgsprisindex 2007–2009, bidrag till samt årlig procentuell förändring

	2007	2008	2009
Årskostnad för löneavtal	3,2	6,7	3,0
Löneökning utöver avtal (strukturförändring och löneglidning)	0,1	0,1	0,1
Lagstadgade arbetsgivaravgifter	0,0	-0,3	-0,8
Löneförändringarnas påverkan på semesterlöneskulden	0,3	0,5	0,2
Summa lönekostnadsförändring	3,6	7,0	2,5
KPI (genomsnittlig inflation 12 mån tom. nov året före)	1,3	2,1	3,7
Omsorgsprisindex (80% lön + 20% KPI)	3,1	6,0	2,7

Anm: Indexet 2007 används för beräkning av 2007 års ersättning osv.

Den omräkningsfaktor som beräknats ovan är ett årsgenomsnitt och lämpar sig endast att användas när kostnadsersättningen avser ett helt år. När verksamheten upphör under loppet av året bör det sista årets ersättning i stället räknas upp med ett index som anpassas till slutmånad, i bilagan ges exempel på hur detta ser ut för 2007.

Förslag till avtalstext när OPI används

”Ersättningen ska vara fast från tidpunkten för avtalets tecknande till 200X-12-31. Från 200(X+1)-01-01 justeras ersättningen årsvis med omsorgsprisindex (OPI) som publiceras av Sveriges Kommuner och Landsting. Helårsersättningen år 200X räknas om med det fastställda procenttalet för år 200(X+1) enligt formeln:

$$A \times (1 + p/100) = B$$

där A är helårsersättningen år 200X, p är det fastställda procenttalet för år 200(X+1) och B är helårsersättningen 200(X+1).

Om en definitiv omräkningsfaktor finns publicerad ska den användas. Om endast en preliminär omräkningsfaktor finns publicerad ska denna användas fram till dess att en definitiv omräkningsfaktor publiceras. En retroaktiv avräkning ska

³ Anledningen till att denna komponent är med är att den semesterlöneskuld som finns med vid övertagandet av verksamhetens personal ökar i takt med att lönerna ökar. Den ökningen ska ingå i prisuppräknningen.

göras av skillnaden mellan den preliminära och den definitiva omräkningsfaktorn så snart detta är möjligt.

Om avtalet löper ut under året ska omräkningsfaktorn ur särskild tabell för användande under slutåret användas. Om avtalet innehåller en förlängningsoption och denna förlängningsoption träder i kraft, ska ersättningen under året i sin helhet uppräknas enligt omräkningsfaktorn för helåret.

Om SKL:s publicering av OPI upphör ska indexklausulen omförhandlas.”

Förslag till nytt vårdprisindex (VPI)

Vår bedömning är att den LPI-prognos som görs inte är tillräckligt bra för att utgöra underlag för ersättningsomräkningar. Den typ av lönekostnadsberäkning som används för omsorgsverksamheten är svårare att använda för vårdverksamhet på grund av att en betydligt större del av löneförändringarna sker utöver de centrala avtalen. Inte heller LPI grundat på utfall lämpar sig helt och hållet som index för prisomräkningar, dels mäts lönerna endast under november respektive år och det dröjer en bit in på året innan indexet kan beräknas.

Vi föreslår i stället att Medlingsinstitutets redovisning av timlöneförändringen (Konjunkturlöner) för landstingsanställda används som mått på sjukvårdens löneförändring. Detta lönebegrepp omfattar rörliga lönetillägg och engångsbelopp, löneförändringen är inte rensad för strukturella förändringar. För att kunna fastställa ett index under december månad använder vi den genomsnittliga löneökningen för månaderna oktober – september.

Till timlöneförändringen enligt lönestatistiken läggs förändringen av lagstadgade arbetsgivaravgifter samt löneförändringarnas effekt på semesterlöneskulden. Övriga prisförändringar avser förändringen av priset på landstingens förbrukning. VPI beräknas exklusive prisförändringar på läkemedel.

Tabell 4. Vårdprisindex 2007 och 2008, bidrag till samt årlig procentuell förändring

	2007	2008
Timlöneförändring	3,1	3,7
Lagstadgade arbetsgivaravgifter	0,0	-0,3
Semesterlöneskuld	0,2	0,3
Summa lönekostnadsförändring	3,3	3,7
Prisförändring förbrukning	1,2	3,3
Vårdprisindex	2,9	3,6

Anm: Indexåret 2007 används för beräkning av 2008 års ersättning osv.

Förslag till avtalstext när VPI används

”Ersättningen ska vara fast från tidpunkten för avtalets tecknande till 200X-12-31. Från 200(X+1)-01-01 justeras ersättningen årsvis med vårdprisindex(VPI) som fastställs och publiceras av Sveriges Kommuner och Landsting. Helårsersättningen år 200X räknas om med det fastställda procenttalet år 200X enligt formeln:

$$A \times (1 + p/100) = B$$

där A är helårsersättningen år 200X, p är det fastställda procenttalet för år 200X och B är helårsersättningen 200(X+1).

Om avtalet löper ut under året ska det sista årets ersättning beräknas enligt:

$$B \times Y/12 = C$$

där B är den beräknade helårsersättningen och Y är antalet månader det sista året som avtalet avser.

Om SKL:s publicering av VPI upphör ska indexklausulen omförhandlas.”

Bilaga 1: Förslag till omsorgsprisindex (OPI)

Utgångspunkt för förslaget är att indexeringen ska leda till att den ekonomiska ersättning som en utförare får för att bedriva en verksamhet ska vara reall oförändrad mellan åren. Det betyder att utförarens reala ersättning ska vara lika stor det femte året som det första vid en femårig upphandling. Indexeringen ska leda till att utföraren får kompensation för allmänna pris- och löneökningar.

Tabell 1.1: Omsorgsprisindex 2007–2009, bidrag till samt årlig procentuell förändring

	2007	2008	2009
Årskostnad för löneavtal	3,2	6,7	3,0
Löneökning utöver avtal (strukturförändring och löneglidning)	0,1	0,1	0,1
Lagstadgade arbetsgivaravgifter	0,0	-0,3	-0,8
Löneförändringarnas påverkan på semesterlöneskulden	0,3	0,5	0,2
Summa lönekostnadsförändring	3,6	7,0	2,5
KPI (genomsnittlig inflation 12 mån tom. nov året före)	1,3	2,1	3,7
Omsorgsprisindex (80% lön + 20% KPI)	3,1	6,0	2,7

Anm: Indextalet 2007 används för beräkning av 2007 års ersättning osv.

Beräkning av löneavtalets årskostnad

Den etablerade metoden på SKL att beräkna avtalsenlig årskostnad framgår av tabellen nedan, siffrorna kommer från avtalet mellan SKL och Kommunal. I detta exempel är lönenivån i januari 2006 startpunkten och sätts till 100,0. En avtalsenlig nivåhöjning syns i en ökning av indextalet. I april 2006 höjdes lönerna med 3,0 procent, vilket höjer löneindexet till 103,0. Nästa nivåhöjning kommer i januari 2008 då lönenivån höjdes med ytterligare 9,34 procent, indexet blir då 112,6 ($103,0 \cdot 1,0934$). Engångsbelopp höjer indexet den månad de betalas ut men inte månaderna efter. I juni 2007 betalades det ut engångsbelopp motsvarande 9,9 procent av den genomsnittliga månadslönen, indextalet blev därför 113,2 ($103,0 \cdot 1,099$). Förändringen av årskostnaden utgörs av förändringen av den genomsnittliga lönenivån. Mellan helåren 2006 och 2007 ökade lönekostnaderna med 3,2 procent, $(105,5 - 102,3) / 102,3$.

Tabell 1.2: Exempel på beräkning av avtalad årskostnad

	2006	2007	2008	2009
jan	100,0	103,0	112,6	112,6
feb	100,0	103,0	112,6	112,6
mar	100,0	103,0	112,6	112,6
apr	103,0	103,0	112,6	117,1
maj	103,0	103,0	112,6	117,1
jun	103,0	113,2	112,6	117,1
jul	103,0	103,0	112,6	117,1
aug	103,0	103,0	112,6	117,1
sep	103,0	103,0	112,6	117,1
okt	103,0	103,0	112,6	117,1
nov	103,0	103,0	112,6	117,1
dec	103,0	123,4	112,6	117,1
Genomsnitt	102,3	105,5	112,6	115,9
Årskostnad, procent		3,2	6,7	3,0

Val av avtalsområde

Det/de avtalsområden som används i kalkylen bör motsvara de dominerande yrkesgrupperna i den verksamhet det gäller. När det gäller omsorgsverksamhet är avtalsområdet SKL/Kommunal helt dominerande och därmed lämpligt att använda.

Beräkning av löneökning utöver avtal

Löneökningar utöver avtal beräknas som skillnaden mellan den orensade årslöneförändringen enligt den partsgemensamma lönestatistiken och de avtalsenliga förändringarna för samma tidsperiod. För omsorgskalkylen använder vi löneförändringarna för undersköterskor och vårdbiträden. Löneökningarna utöver avtal har för dessa yrkesgrupper varit mycket små, de brukar uppgå till någon eller några tiondels procent, 2007 var dessa löneökningar 0,1 procent.

Lagstadgade arbetsgivaravgifter

Arbetsgivaravgifternas inverkan på lönekostnaderna är lika med den procentuella förändringen av lön inklusive avgift. En höjning av avgifterna med en procentenhet, t.ex. från 32 till 33 procent, höjer lönekostnaderna med $1,33/1,32=0,75$ procent. När en avgiftsförändring endast avser en del av samtliga anställda, t.ex. alla upp till 25 år, så vägs förändringen med den aktuella gruppens andel av den totala kommunala lönesumman.

När det gäller pensions- och försäkringskostnader är inte avtalen mellan SKL och Kommunal riktmärke för andra avtalsslutande parter på samma sätt som när det gäller lön. Vår bedömning är att stora variationer i pensions- och försäkringskostnader för anställda hos olika arbetsgivare gör det olämpligt att ta med dessa i det beräknade indexet.

Semesterlöneskuld

De anställda har i varierande omfattning outtagen semester och därmed har arbetsgivarna en semesterlöneskuld till de anställda. Kommunernas sammanlagda skuld uppgick 2007 till cirka 8 procent av de totala lönekostnaderna och växer i takt med att lönenivån stiger. Skuldökningen kompenseras genom ett tillägg som uppgår till semesterlöneskuldens andel av lönesumman (inkl. socialavgifter) multiplicerat med lönekostnadsförändringen. Andelen hämtas från kommunernas räkenskapsammandrag och ändras årligen.

Prisförändringar

Prisförändringarna mäts som förändringen den genomsnittliga inflationen december–november (året före uppräkningsåret). Det betyder att det blir en viss eftersläpning. Inflationen december 2006 t.o.m. november 2007 påverkar uppräkningsen av 2008 års ersättningar.

Sammanvägning av lönekostnader och övriga priser

Lönekostnader respektive övriga prisförändringar vägs med sina respektive vikter i totalkostnaderna. För närvarande är vikterna 0,80 respektive 0,20. Vikterna följs upp och ändras årligen. Källan är SKL:s beräkning av löneandelar utifrån räkenskapsammandragens uppgifter.

När verksamheten upphör under året

Det index som beräknats ovan är ett årsgenomsnitt och lämpar sig endast att användas när kostnadsersättningen avser ett helt år. När verksamheten upphör under loppet av året bör det sista årets ersättning i stället räknas upp med ett indexantal anpassat till slutmånad, i tabellen nedan ges exempel på hur detta ser ut för 2007–2009.

Tabell 1.3: OPI när avtalet upphör under året

	2007	2008	2009
jan	1,0	6,0	0,1
feb	1,0	6,0	0,1
mar	1,0	6,0	0,1
apr	1,0	6,0	1,0
maj	1,0	6,0	1,5
jun	2,4	6,0	1,8
jul	2,2	6,0	2,1
aug	2,1	6,0	2,3
sep	1,9	6,0	2,4
okt	1,8	6,0	2,5
nov	1,8	6,0	2,6

Tidpunkt för publicering

Publiceringstidpunkten beror på om det föreligger centrala avtal eller inte. När avtal finns publiceras omräkningsfaktorn kring mitten av december när KPI för november har publicerats. När det inte finns någon avtalsöverenskommelse för

aktuellt år publiceras en preliminär omräkningsfaktor i december och den definitiva så fort avtal har slutits.

Samråd

En förutsättning för att få acceptans för den kalkylerade uppräkningsmetoden är naturligtvis att metoden är robust och transparent för alla intressenter. Förutom att metoder och källor redovisas öppet är det viktigt att SKL samråder med företrädare för de företag som lägger anbud på den upphandlade verksamheten (Vårdföretagen och Pacta). Det föreslås ske årligen inför publiceringen av den kalkylerade kostnadsförändringen och avse samråd om principerna för kalkylen, inte någon förhandling om de siffror som ska redovisas. SKL står själv för publicerade uppgifter.

Bilaga 2: Förslag till vårdprisindex (VPI)

Utgångspunkt för förslaget är att indexeringen ska leda till att den ekonomiska ersättning som en utförare får för att bedriva en verksamhet ska vara reall oförändrad mellan åren. Det betyder att utförarens reala ersättning ska vara lika stor det femte året som det första vid en femårig upphandling. Indexeringen ska leda till att utföraren får kompensation för allmänna pris- och löneökningar.

Tabell 2.1: Vårdprisindex 2007 och 2008, bidrag till samt årlig procentuell förändring

	2007	2008
Timplönesförändring	3,1	3,7
Lagstadgade arbetsgivaravgifter	0,0	-0,3
Semesterlöneskuld	0,2	0,3
Summa lönekostnadsförändring	3,3	3,7
Prisförändring förbrukning	1,2	3,3
Vårdprisindex	2,9	3,6

Anm: Indexet 2007 används för beräkning av 2008 års ersättning osv.

Timplönesförändring:

Vi använder timplönesförändringen för samtliga landstingsanställda enligt Medlingsinstitutets redovisning som i sin tur har konjunkturlönestatistiken (SCB) som underlag. För att kunna redovisa ett indextal före årsskiftet väljer vi att använda den genomsnittliga löneförändringen för månaderna oktober–september (i stället för kalenderår). Detta återspeglar bättre lönekostnaderna än om vi valt förändringen mellan två enskilda månader, t.ex. november till november.

En avgörande fördel med MI:s redovisning framför SCB:s konjunkturlöner är att engångsbelopp ingår i lönebegreppet. I LPI mäts löneförändringen som förändringen mellan novemberlönen ett år och novemberlönen nästa år, därmed ingår engångsbelopp endast om de utbetalas i november.

Lagstadgade arbetsgivaravgifter:

Arbetsgivaravgifternas inverkan på lönekostnaderna är lika med den procentuella förändringen av lön inklusive avgift. En höjning av avgifterna med en procentenhet, t.ex. från 32 till 33 procent, höjer lönekostnaderna med $1,33/1,32=0,75$ procent. När en avgiftsförändring endast avser en del av samtliga anställda, t.ex. alla upp till 25 år, så vägs förändringen med den aktuella gruppens andel av den totala kommunala lönesumman.

När det gäller pensions- och försäkringskostnader är inte avtalen mellan SKL och arbetstagarparterna riktmärke för andra avtalsslutande parter på samma sätt som när det gäller lön. Vår bedömning är att stora variationer i pensions- och försäkringskostnader för anställda hos olika arbetsgivare gör det olämpligt att ta med dessa i det beräknade indexet.

Semesterlöneskuld:

Den semesterlöneskuld som finns med vid övertagandet av verksamhetens personal ökar i takt med att lönerna ökar. Den ökningen ska ingå i prisuppräknningen. Landstingens sammanlagda skuld uppgick 2007 till cirka 8 procent av de totala lönekostnaderna, vi använder samma andel för att beräkna hur stor effekt kompensationen för skuldökningen ska få. Tillägget uppgår till semesterlöneskuldens andel av lönesumman (inkl. socialavgifter) multiplicerat med lönekostnadsförändringen. Andelen hämtas från landstingens räkenskapsammandrag och ändras årligen.

Läkemedel

Prisutvecklingen på befintliga läkemedel är normalt relativt liten. Det som höjer kostnaderna är den volymförändring som ligger i nya mediciner, nya indikationer m.m. Det avgörande är naturligtvis vilken typ av verksamhet som bedrivs och därmed hur medicinanvändningen ser ut. En utgångspunkt kan vara att ersättningen för läkemedel ska vara lika (i skattefinansierad verksamhet) oavsett vem som driver verksamheten. VPI omfattar därför inte läkemedel utan upphandlingsavtal får innehålla en särskild ordning för ersättning av läkemedelskostnader om sådana förekommer.

Prisförändringar

Det finns flera olika alternativa källor för prisförändringar utöver lönekostnaderna. I förslaget har vi valt att använda Nationalräkenskapernas (NR) prisindex för landstingens förbrukning. Det är ett implicit prisindex – NR använder ett antal olika index för att fastprisberäkna olika komponenter i förbrukningen, när dessa komponenter summeras och man tar kvoten mellan förbrukningen i löpande respektive fasta priser får man fram prisindex för förbrukning. Vår bedömning är att detta är det bästa tillgängliga indexet. Förslaget innebär att vi använder genomsnittet för de fyra senaste tillgängliga kvartalen, dvs. från och med kvartal 4 till och med kvartal 3, för att kunna beräkna VPI i december. Prisindexet revideras inte även om NR i senare beräkningar ändrar utfallet.

Sammanvägning av lönekostnader och övriga priser

Lönekostnader respektive övriga prisförändringar vägs med sina respektive vikter i totalkostnaderna. För närvarande är vikterna 0,80 respektive 0,20. Vikterna följs upp och ändras årligen. Källan är SKL:s beräkning av löneandelar utifrån räkenskapsammandragens uppgifter.

Tidpunkt för publicering

VPI publiceras av SKL under december månad.

Samråd

En förutsättning för att få acceptans för den kalkylerade uppräknningen är naturligtvis att metoden är robust och transparent för alla intressenter. Förutom att metoder och källor redovisas öppet är det viktigt att SKL samråder med företrädare för de företag som lägger anbud på den upphandlade verksamheten (Vårdföretagen och Pacta). Det föreslås ske årligen inför publiceringen av den kalkylerade kostnadsförändringen och avse samråd om principerna för kalkylen, inte någon

förhandling om de siffror som ska redovisas. SKL står själv för publicerade uppgifter.